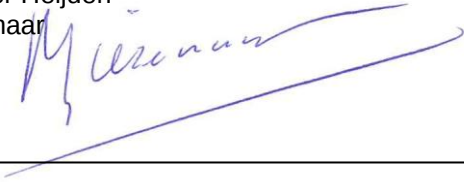

Ecologische beoordeling aanleg fietsverbinding Reitlandsvaart

Opdrachtgever	Provinsje Fryslân
Referentie	Heijden, E. van der. 2015. Ecologische beoordeling aanleg fietsverbinding Reitlandsvaart 2200 #33. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
Projectcode	2200cav#33
Status	Concept
Datum	13 juli 2015
Projectleider	E. van der Heijden
Autorisatie	P. Biezenaar

Inhoud

1. Inleiding
2. Situatieschets en plannen
3. Gebiedsbescherming en beoordeling
4. Soortbescherming en beoordeling
5. Conclusies
Literatuur

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv

Suderwei 2
Postbus 32, 9269 ZR Feanwâlden
tel. 0511 – 474764, fax 0511 – 472740
email: info@altwym.nl
website: www.altwym.nl

1. Inleiding

In het kader van de aanleg van De Centrale As (DCA) is de Provinsje Fryslân voornemens om tussen de geplande parallelwegen bij Hurdegaryp een fietsverbinding aan te leggen. Hiertoe is het ook noodzakelijk om een deel van de Reitlandsvaart om te leggen. Het grootste deel van het voornemen ligt binnen het PIP van de Centrale as en is derhalve reeds getoetst aan de natuurwetgeving (Heikoop 2012). Een deel van de beoogde fietsverbinding valt echter buiten het PIP, wat betekent dat dit voornemen in het kader van een aanpassing van het bestemmingsplan alsnog moet worden beoordeeld aan de natuurwetgeving. Het projectbureau van De Centrale As heeft Altenburg & Wymenga opdracht gegeven dit ecologisch onderzoek uit te voeren.

Het doel van het onderzoek is een ecologische quickscan, waarin de effecten van de plannen worden beoordeeld in het kader van de vigerende natuurwetgeving. Dit betreft de Natuurbeschermingswet, de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Ecologische Hoofdstructuur), overige gebiedsbescherming en de Flora- en faunawet. Indien van toepassing, worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en eventueel aanvullend onderzoek.

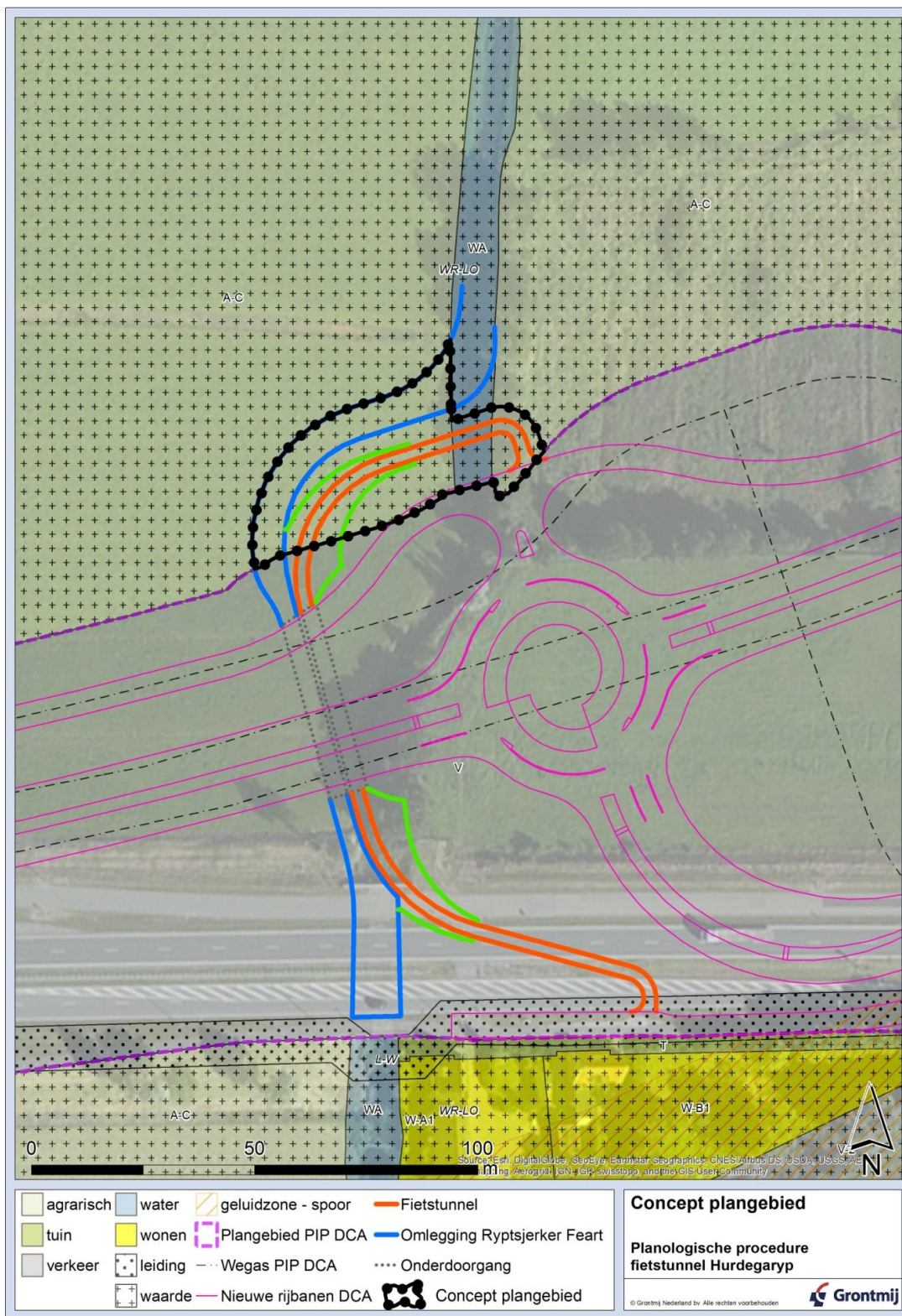
In onderhavige notitie zijn de resultaten van het ecologisch onderzoek gepresenteerd. Hiertoe zijn recente bronnen geraadpleegd (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites) over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied. Daarbij is ook gebruik gemaakt van de onderzoeksgegevens die zijn verkregen in het kader van de aanleg van De Centrale As (zie voor overzicht Heikoop 2012).

Altenburg & Wymenga presenteert in deze notitie de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

2. Situatieschets en plannen

Het plangebied ligt ongeveer 75 m ten noorden van de Rijkstraatweg aan de west- en oostzijde van de huidige Reitlandsvaart (figuur 1) te Hurdegarijp. Het westelijk deel van het plangebied bestaat uit voedselrijk productiegrasland. Aan de oostzijde van de Reitlandsvaart ligt een klein perceel met een sterk verruigde vegetatie. De Reitlandsvaart wordt omzoomd door elzen. Het water van de vaart is relatief ondiep en bevat waterplanten.

Ten behoeve van de beoogde omlegging van de Reitlandsvaart en de aanleg van het fietspad wordt een deel van het plangebied ontgraven. Een eindsituatie is aangegeven in figuur 2.

Figuur 1 - Ligging van het plangebied (zwarte omkadering) dat in het kader van de aanleg van de fietsverbinding ecologisch is getoetst en beoordeeld.

Figuur 2 - Schets definitieve situatie na realisatie rotonde en fietsverbinding Reitlandsvaart.

3. Gebiedsbescherming en beoordeling

In Nederland kunnen gebieden beschermd zijn volgens de Natuurbeschermingswet of regels omtrent de Ecologische Hoofdstructuur. Daarnaast kunnen gebieden ook worden beschermd vanwege hun natuurwaarden via verordeningen of het bestemmingsplan.

Natura 2000-gebieden

Het plangebied is geen onderdeel van een Natura 2000-gebied. Het meest dichtbij gelegen Natura 2000-gebied is de Groote Wielen, dat op ongeveer 1,5 km van het plangebied ligt (figuur 3). Gezien deze relatief grote afstand worden er geen directe negatieve effecten verwacht op dit gebied.

Enkele van de aangewezen soorten rusten in het Natura 2000-gebied, maar foerageren daarbuiten. Dit geldt in het bijzonder voor de grasetende watervogels (Brandgans, Kogans, Smient). De vraag is relevant of de aanleg van de fietsverbinding negatieve effecten kan hebben op de foerageerfunctie van genoemde soorten, voor zover deze buiten het Natura 2000-gebied foerageren. In 2009 en 2010 is door Wymenga *et al.* (2010a,b) in het kader van De Centrale As een uitgebreid onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van foeragerende ganzen in de omgeving van het plangebied. Hieruit kwam naar voren dat de graslanden tussen Hurdegaryp en Ryptsjerk worden gebruikt door foeragerende ganzen, maar dat hiervan door de aanleg van De Centrale As slechts een beperkt deel verloren zal gaan. De studie concludeert verder dat er voldoende alternatief foerageergebied voor ganzen overblijft, waardoor de aanleg van De Centrale As niet zal leiden tot een negatief

effect op de instandhoudingsdoelen van ganzen van de Natura 2000-gebieden "Groote Wielen" en "Alde Feanen".

Het plangebied ligt tegen het tracé van De Centrale As aan en is beperkt van omvang. Ook valt het plangebied binnen de verstoringcontour van het tracé van De Centrale As, zodat in onderhavig geval kan worden vastgesteld dat er slechts een beperkt deel (potentieel) ganzenfoerageergebied verloren zal gaan. Er is in de omgeving voldoende alternatief foerageergebied beschikbaar. Het inrichten van het plangebied en het aanleggen van het fietspad zal daarom niet leiden tot negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van aangewezen ganzen in de Natura 2000-gebieden "Groote Wielen" en "Alde Feanen". Om deze reden is er geen vergunning nodig op grond van de Natuurbeschermingswet 1998.

Ecologische Hoofdstructuur

Het meest dichtbij gelegen EHS-gebied ligt op ongeveer 1,5 km van het plangebied (figuur 3). Gezien deze relatief grote afstand worden er geen directe negatieve effecten verwacht op dit gebied. Her inrichtingsplan veroorzaakt daarom geen knelpunten met het beschermingsregime van de EHS.

Gebieden van openheid en rust

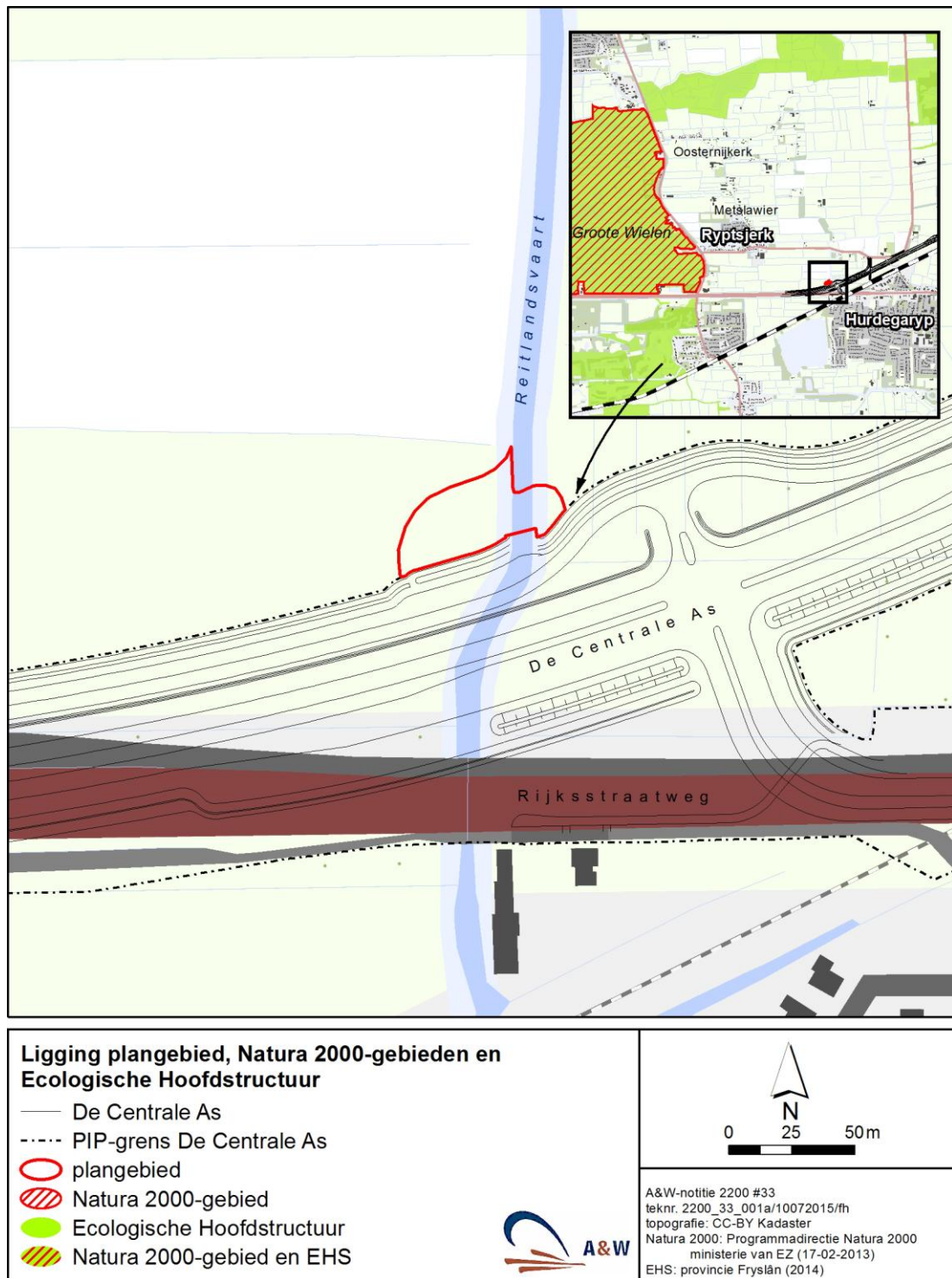
Het plangebied en de directe omgeving daarvan is niet aangewezen als een gebied van openheid en rust voor weidevogels (figuur 4). Ten aanzien van deze gebieden is er daarom geen knelpunt.

Door de aanleg van De Centrale As gaat er weidevogelgebied verloren. In de jaren 2009 en 2010 is hier uitgebreid onderzoek naar gedaan en is ook vastgesteld hoe groot het oppervlak is dat verloren gaat (Wymenga *et al.* 2010). Op basis van dit onderzoek is besloten om in het kader van de aanleg van De Centrale As om dit verlies te compenseren.

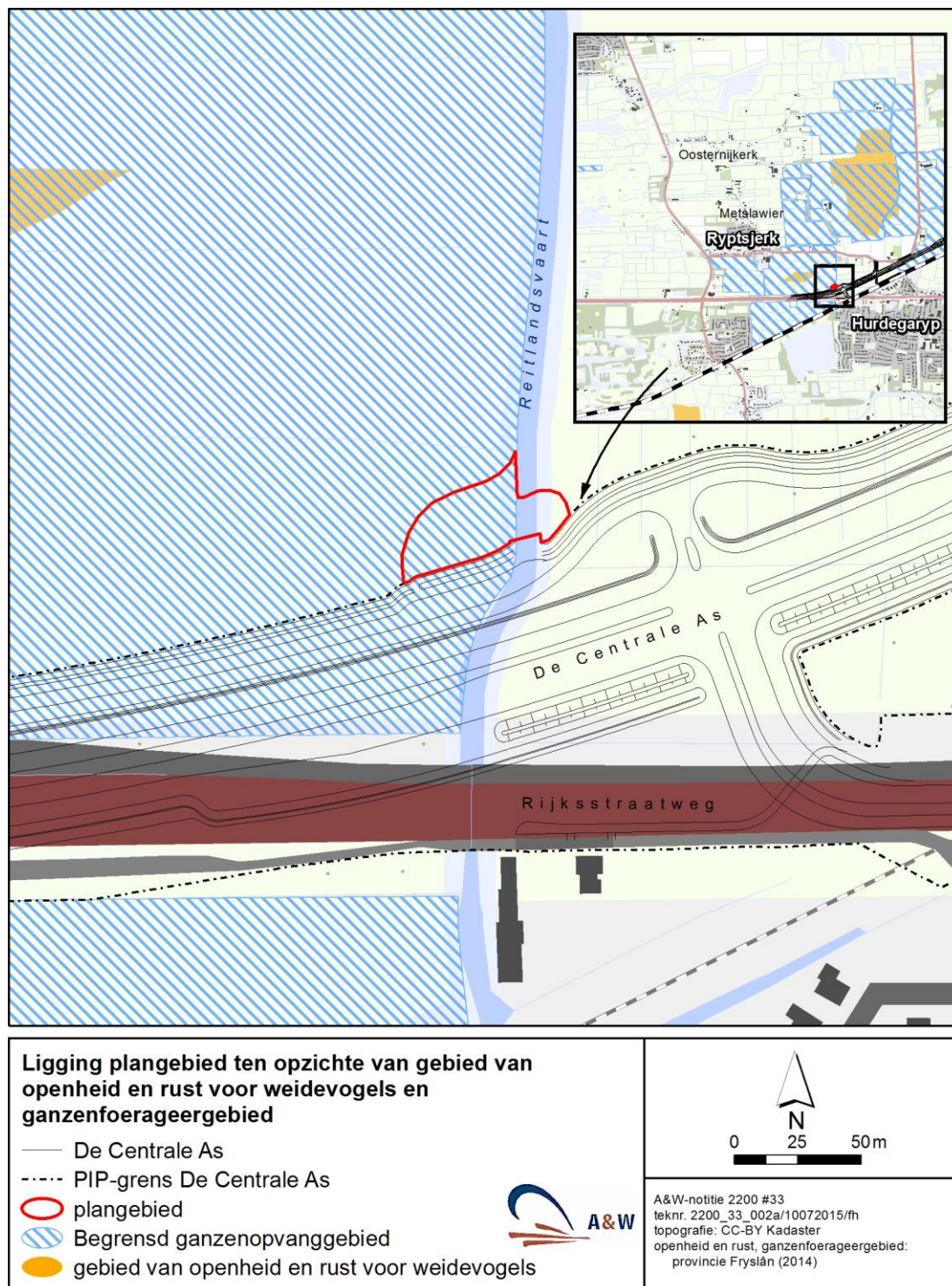
Het plangebied grenst aan het tracé van De Centrale As en is zeer beperkt van omvang. Daarnaast is het plangebied en de directe omgeving van beperkte waarde voor weidevogels, mede als gevolg van de aanwezigheid van een bomenrij en de Rijksstraatweg. De inschatting is dat het plangebied en de verstoring door de beoogde werkzaamheden valt binnen de verstoringcontour van de Centrale as, zoals die door Wymenga *et al.* (2010a,b) is vastgesteld. Om deze reden kan worden gesteld dat door de plannen geen extra weidevogelgebied verloren gaat. Er is dus ten opzichte van de reeds te nemen compensatiemaatregelen in het kader van de Centrale as, geen aanvullende compensatie nodig.

Ganzenfoerageergebieden

Het plangebied ligt binnen een door de Provincie aangewezen ganzenfoerageergebied (figuur 4). Door de inrichting van het plangebied gaat een zeer beperkt deel van het ganzenfoerageergebied verloren. Dit zal niet leiden tot negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van aangewezen ganzen in het nabijgelegen Natura 2000-gebied Groote Wielen (zie voorgaande paragraaf). Met betrekking tot aangewezen ganzenfoerageergebieden zijn er daarom geen knelpunten.

Figuur 3 - Ligging van Natura 2000-gebieden en EHS ten opzichte van het plangebied.

Figuur 4 - Ligging van gebieden van openheid en rust voor weidevogels en ganzenopvanggebieden ten opzichte van het plangebied.

4. Soortbescherming en beoordeling

Soortbescherming is in Nederland vastgelegd in de Flora- en faunawet, waaraan drie lijsten met soorten en hun beschermingsregime zijn gekoppeld (licht beschermde, middelzwaar beschermde en zwaar beschermde soorten).

4.1 Algemeen

Het plangebied bestaat voornamelijk uit voedselrijk productiegrasland. Bovendien is in de omgeving veel (menselijke) verstoring aanwezig in de vorm van fietsers en gemotoriseerd verkeer op de Rijksstraatweg. Onder dergelijke omstandigheden zijn er weinig mogelijkheden voor natuurwaarden aanwezig. Op basis van literatuur (De Bruyne 2004, Kalkman 2004, Peeters *et al.* 2004, Timmermans *et al.* 2004, Bos *et al.* 2006, EIS *et al.* 2007, Bouwman *et al.* 2008, Van Delft *et al.* 2013, Heikoop 2012) wordt geconcludeerd, dat het onwaarschijnlijk is dat in het plangebied wettelijk beschermde soorten uit de volgende soortgroepen voorkomen en/of worden beïnvloed door de beoogde ingreep:

- Ongewervelde diersoorten
- Planten
- Reptielen

De redenen die aan deze conclusie ten grondslag liggen, zijn één of meer van de volgende:

- Deze soorten zijn niet aangetroffen tijdens de aanvullende veldonderzoeken die in het kader van de aanleg van De Centrale As zijn uitgevoerd (zie voor overzicht Heikoop (2012)).
- Het plangebied ligt niet binnen het verspreidingsgebied van deze soorten.
- In het plangebied is geen geschikt biotoop voor deze soorten aanwezig.
- Uitstralende effecten van de ingreep zijn beperkt.
- Tussen het plangebied en het (mogelijke) leefgebied van deze soorten in de wijde omgeving ligt een grote afstand.

De aanleg van de fietsverbinding veroorzaakt om deze redenen geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van ongewervelde diersoorten, planten en reptielen.

4.2 Amfibieën

Uit verspreidingsgegevens van amfibieën blijkt dat in de directe omgeving van het plangebied alleen enkele licht beschermde soorten voorkomen, zoals Gewone pad, Bruine kikker, Meerkikker en Kleine watersalamander (van Delft *et al.* 2013). Het plangebied maakt waarschijnlijk deel uit van het leefgebied van enkele van de bovengenoemde soorten. Middelzwaar- en zwaar beschermde amfibieënsoorten worden niet binnen het plangebied verwacht (Heikoop 2012).

Door de beoogde ingreep gaat mogelijk een deel van het leefgebied van enkele licht beschermde amfibieënsoorten (tijdelijk) verloren. Voor licht beschermde soorten geldt een algehele vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Om deze reden veroorzaakt de herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van licht beschermde amfibieënsoorten.

Samenvattend

De plannen veroorzaken geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van beschermde amfibieënsoorten.

4.3 Vissen

Er moet van worden uitgegaan dat de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper in de Reitlandsvaart voorkomt (Wymenga *et al.* 2010a,b). Andere beschermde vissoorten, zoals Bittervoorn en Grote modderkruiper worden niet in deze watergang verwacht (Heikoop 2012, Wymenga *et al.* 2010a,b).

Tijdens de aanleg van de fietsverbinding zal een deel van de Reitlandsvaart worden gedempt. Door deze werkzaamheden kunnen Kleine modderkruipers worden verstoord. Omdat deze soort middelzwaar beschermd is (tabel 2), dienen de werkzaamheden te worden uitgevoerd volgens een goedgekeurde gedragscode, zoals die van de Waterschappen. In dat geval hoeft ten aanzien van de Kleine modderkruiper geen ontheffing te worden aangevraagd. Indien de werkzaamheden niet volgens een gedragscode worden uitgevoerd, dan is een ontheffing van de Flora- en faunawet nodig.

4.4 Vogels

Algemeen

Bij werkzaamheden moet volgens de Flora- en faunawet rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is, dat verstoord kan worden. Verstoring van broedgevallen is niet toegestaan vanuit de Flora- en faunawet en hiervoor wordt in principe ook geen ontheffing verleend.

Er zijn verschillende mogelijkheden om conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van broedende vogels te voorkomen. Werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren, is de meest zekere optie. Een alternatief is om werkzaamheden voor aanvang van het broedseizoen te beginnen, zodat broedpogingen in en nabij het werkgebied achterwege blijven door de verstoring tijdens de werkzaamheden. Er dient dan tevens te worden voorkomen dat tijdens werkzaamheden in het broedseizoen alsnog broedgevallen ontstaan die kunnen worden verstoord. Dit is mogelijk door geen geschikte plaatsen voor nesten te laten ontstaan, bijvoorbeeld door bouwmaterialen goed af te dekken. Mochten er toch vogels tot broeden komen en door de werkzaamheden worden verstoord, dan ontstaat er een conflict met de Flora- en faunawet en moeten de verstorende werkzaamheden worden gestaakt tot na de broedperiode van de betreffende soort(en).

Jaarrond beschermde nestplaatsen

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Flora- en faunawet, maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert jaarlijks terug op dezelfde plaats bijvoorbeeld. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een aangepaste, indicatieve lijst van soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen. Nestplaatsen van de soorten die op deze lijst staan, zijn niet aanwezig binnen en nabij het plangebied. Bovendien is het onwaarschijnlijk dat eventueel aanwezige jaarrond beschermde nestplaatsen in de omgeving worden beïnvloed door de herinrichting.

Conclusie vogels

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vogels, mits broedende vogels en hun nesten niet worden verstoord door de werkzaamheden.

4.5 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn zwaar beschermd door de Flora- en faunawet en zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Hierdoor gelden voor deze soorten striktere beoordelingscriteria bij ontheffingsaanvragen dan bij soorten die niet zijn

vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Vanwege deze specifieke aandacht wordt aan vleermuizen een aparte paragraaf besteed, de overige zoogdiersoorten komen in de volgende paragraaf aan bod.

In de omgeving van het plangebied komt een aantal vleermuissoorten voor (Melis 2012, Heikoop 2012), namelijk Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatzvlieger, Watervleermuis, Gewone grootoorvleermuis en Rosse vleermuis. Voor vleermuizen zijn drie onderdelen van het leefgebied te onderscheiden die van groot belang zijn voor de functionaliteit van het leefgebied. Deze zijn: verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes.

Voor vleermuizen zijn drie onderdelen van het leefgebied te onderscheiden die van groot belang zijn voor de functionaliteit van het leefgebied. Deze zijn verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes.

Verblijfplaatsen

In het kader van de aanleg van de fietsverbinding wordt mogelijk een aantal dunne elzen gekapt. Deze zijn ongeschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Er is daarom geen knelpunt met de Flora- en faunawet ten aanzien van verblijfplaatsen van vleermuizen.

Vliegroutes

Bij verplaatsingen tussen verblijfplaats en foerageergebied maken vleermuizen gebruik van lijnvormige landschapselementen om zich te oriënteren. In 2011 is over het gehele tracé van De Centrale As het gebruik van het landschap door vleermuizen als vliegroute gemonitord (Heikoop 2012). Op de vastgestelde knelpunten, waarbij het tracé vliegroutes van vleermuizen doorsnijdt, worden hop-overs gerealiseerd. In het plangebied zijn geen vliegroutes van vleermuizen vastgesteld. Om deze redenen mag worden geconcludeerd, dat als gevolg van de inrichting van het plangebied de functionaliteit van de in de omgeving aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen ten aanzien van vliegroutes blijft gewaarborgd.

Foerageergebied

Het plangebied of de directe omgeving ervan kunnen deel uitmaken van het foerageergebied van enkele van de bovengenoemde vleermuissoorten. Voor de betreffende soorten is in de omgeving bovendien voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Om deze redenen mag worden geconcludeerd, dat de functionaliteit van de in de omgeving aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen ten aanzien van foerageergebied blijft gewaarborgd.

Conclusie vleermuizen

Op basis van het bovenstaande wordt geconcludeerd, dat het plan geen conflict veroorzaakt met de Flora- en faunawet ten aanzien van vleermuizen.

4.6 Overige zoogdiersoorten

Licht beschermde zoogdiersoorten

In de omgeving van het plangebied komen verscheidene licht beschermde zoogdiersoorten voor, zoals Haas, Egel, Mol en verschillende (spits)muizensoorten (Melis 2012). Het valt te verwachten dat voor enkele van deze soorten het plangebied deel uitmaakt van het leefgebied. Voor licht beschermde zoogdiersoorten geldt een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. De beoogde herinrichting veroorzaakt om deze reden geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van licht beschermde zoogdiersoorten.

Middelzwaar- en zwaar beschermde zoogdiersoorten

Van de middelzwaar- en zwaar beschermde zoogdiersoorten is het te verwachten dat alleen de middelzwaar beschermde Steenmarter mogelijk gebruik maakt van het plangebied (Heikoop 2012). Er zijn geen verblijfplaatsen van deze soort aanwezig. Mogelijk maakt het plangebied deel uit van het foerageergebied van Steenmarter. In de omgeving is voldoende alternatief foerageergebied beschikbaar waardoor de plannen geen conflict veroorzaken ten aanzien van Steenmarter en andere middelzwaar- en zwaar beschermde zoogdiersoorten (exclusief vleermuizen).

5. Conclusies

Gebiedsbescherming

- De aanleg van het fietspad veroorzaakt geen conflict met de wet- en regelgeving ten aanzien van Natuurbeschermingswet en Ecologische Hoofdstructuur.
- Het plangebied is door de Provincie Fryslân aangewezen als ganzenfoerageergebied. Door de inrichting zal het plangebied en de directe omgeving ongeschikt worden als Ganzenfoerageergebied. De aantasting is echter zeer gering en zal daarom niet leiden tot negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van ganzen in het nabijgelegen Natura 2000-gebied Groote Wielen.

Soortbescherming

De aanleg van het plangebied veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet, mits:

- geen verstoring plaatsvindt van broedvogels en hun in gebruik zijnde nesten.
- bij werkzaamheden in de Reitlandsvaart ten aanzien van Kleine modderkruiper wordt gewerkt volgens een door het ministerie van EZ goedgekeurde en relevante gedragscode (zie paragraaf 4.3).

Literatuur

- Bruyne, R. de 2004. Nauwe korfslak *Vertigo angustior* Jeffreys 1830, gebaseerd op gegevens tot het jaar 2002. EIS Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Delft, J. van, A. de Bruin & P. Frigge 2013. Waarnemingenoverzicht 2012. RAVON 51, jaargang 15 nummer 5; 119 - 132. RAVON, Nijmegen.
- EIS-Nederland, De Vlinderstichting & Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2007. Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen. EIS-Nederland, Leiden / De Vlinderstichting, Wageningen / Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Assen.
- Heikoop, J.E. 2012. Actualisatie ecologische gegevens van het tracé van De Centrale As, deelgebieden Noord en Midden. A&W-rapport 1700. Altenburg & Wymenga bv. Feanwâlden
- Kalkman, V.J. 2004. Zeggekorfslak *Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis
- Melis, J. 2012. Werkatlas zoogdieren provincie Fryslân. Provincie Fryslân, Leeuwarden.
- Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefeber, A.J. van Loon, A.A. Mabelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, 2004. De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata. – Nederlandse Fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

- Timmermans, G., R. Lipmann, M. Melchers & H. Holsteijn 2004. De Gewone rivierkreeft *Astacus astacus* (Linnaeus, 1758). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Wymenga, E., Y. van der Heide, F. Hoekema 2010a. Mitigatie en compensatie voor De Centrale As. A&W-rapport 1041. Altenburg & Wymenga bv, Feanwâlden.
- Wymenga, E. Y. van der Heide, F. Hoekema en M. Sikkema 2010b. Achtergronddocument ecologie De Centrale As. A&W-rapport 1369. Altenburg & Wymenga bv, Feanwâlden.